

Ders : 239**Konu : Kabir Hayatı - I**

ÖLÜMDEN SONRA İNSAN

İnsan hayatı üç safhadır: Bunlar:

1. **Dünya Hayatı** : Doğumla başlayıp ölümle sona eren safhadır.
2. **Kabir Hayatı** : Ölümle başlayıp tekrar dirilmeye kadar devam eden safhadır. Buna “**Berzah Hayatı**” denir.
3. **Ahiret Hayatı** : Tekrar dirilmeyle başlayıp, sonsuza kadar devam eden safhadır.

Kabir hayatı, küçük kıyâmet olan ölümle başlayan ve tekrar dirilme anına kadar devam eden devredir.¹

Arapça’da “**ölünün gömüldüğü yer**” anlamında kabir, “**kabirlerin bulunduğu yer**” karşılığında makber veya makbere kelimeleri kullanılır. Türkçe’de kabirle eş anlamlı olan mezâr kelimesidir. Kur’ân-ı Kerîm’de birer âyette kabir² ve mekâbir³, beş âyette kubûr⁴ geçmekte, birçok hadiste de gerek kabrin yapısı ve şekline, kabir ziyaretine, gerekse kabir suali ve azabı gibi uhrevî hayatla ilgili açıklamalara yer verilmektedir.⁵

Kabir kelimesi, ölümle mahşerdeki diriliş arasında insanların yaşayacağı berzah hayatını ifade eder. İslâm inancına göre ölen kişi, nerede ve hangi durumda bulunursa bulunsun kabir ve berzah âlemi safhasından geçer. İnsanın toprak ve kabirle ilgisi şu âyette ifade edilir:

مِنْهَا خَلَقْنَاكُمْ وَفِيهَا نُعِيدُكُمْ وَمِنْهَا نُخْرِجُكُمْ تَارَةً أُخْرَىٰ

“Sizi topraktan yarattık, yine oraya döndüreceğiz ve bir defa daha sizi oradan çıkaracağız.”⁶

Topraktan yaratılmış olan insanın ölünce yine toprağa gömülmesi, Hz. Âdem’in oğlu Kâbil’in, öldürdüğü kardeşi Hâbil’i yeri eşeleyerek kargadan ilham alarak gömmesiyle başlayan⁷ ve bütün peygamberlerin ümmetlerine emrettiği bir görevdir. Allah’ın, ölen insanın kabre konulmasını emretmesi ve onu hayvanlara yem olmaktan kurtarması, insanın değerli bir varlık olduğunun ve kıyâmetin kopmasından sonra tekrar diriltileceğinin bir işaretidir.⁸

Her insan, nasıl ve hangi şekilde ölürse ölsün, toprağa gömülsün veya gömülmesin mutlaka kabir hayatını geçirecektir. İnsan ister boğularak, ister yanarak, isterse bir yırtıcı hayvan tarafından parçalanarak yenilmiş olsun kabir hayatını yaşayacaktır ve kıyâmet günü tekrar dirilecektir.

Kabir hayatında insanlar üç durumla karşılaşılır:

1. Kabir suali,
2. Nimet,
3. Azap.

¹ İslâm’da İnanç, İbadet ve Günlük Yaşam Ansiklopedisi, C.2, sh.1032, Marmara Üniv. İlhiyat Fak. Yayınları, 2006, İstanbul

² Tevbe 9/84

³ Tekâsür 102/2

⁴ Hac 22/7; Fâtır 35/22; Mümtehine 60/13; İnfitâr 82/4; Âdiyât 100/9

⁵ TDV İslam Ansiklopedisi, C.24, sh. 33

⁶ Tâhâ 20/55

⁷ Mâide 5/31

⁸ TDV İslam Ansiklopedisi, C.24, sh. 37

KABİR SUALİ:

Ölen insanların kabir hayatında ilk karşılaşacakları olay, sorguya çekilmeleridir. Münker ve Nekir adlı iki melek gelerek ölen insanı kabirde sorguya çekerler.

İmân ve salih amel sahipleri bu sorulara doğru cevap verirler. Bunlara Cennet kapıları açılır ve Cennet kendilerine gösterilir. Ayrıca kabir suali ve azabıyla ilgili hadislerin hemen hepsinde, sorulara cevap veren müminlerin kabirlerinin genişletilip aydınlatılacağı, cennet bahçelerinden bir bahçe haline getirileceği ve kendisine sabah akşam cennetteki yerinin gösterileceği bildirilmiştir.⁹

Rasûlullah (sav) şöyle buyurmuştur:

الْمُسْلِمُ إِذَا سُئِلَ فِي الْقَبْرِ يَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ، فَذَلِكَ قَوْلُهُ تَعَالَى: يُعْتَبُ يُعْتَبُ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا بِالْقَوْلِ الثَّابِتِ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِي الْآخِرَةِ

“Müslüman kabirde sorguya çekildiği zaman, Allah’tan başka ilâh olmadığına ve Muhammed’in Allah’ın Rasûlü olduğuna şehâdet eder. Bu, Allah’ın: “Allah Teâlâ sağlam sözle iman edenleri hem dünya hayatında hem de ahirette sapasağlam tutar.”¹⁰ sözünün delâlet ettiği manadır.”¹¹

Enes b. Mâlikten rivayet edildiğine göre, şöyle demiştir: Rasûlullah (sav), Ben-i Neccar’ın hurma bahçesine girmişti. Şiddetli bir ses işitti, korktu. Bunun üzerine Rasûlullah (sav):

“- Şu kabirlerin sahipleri kimlerdir?” buyurdu. Ashâb:

“- Yâ Rasûlallah! Onlar cahiliyye devrinde ölen kimselerdir” dediler. Rasûlullah (sav): “-Kabir azabından ve Deccal’in fitnesinden Allah’a sığın!” Ashâb:

“- Neden, ey Allah’ın Rasûlü?” dediler. Rasûlullah (sav):

“- Gerçekten mü’min kabrine konulduğu vakit, ölünün yakınları kabirden ayrılırken ölü onların ayakkabıllarının seslerini işitir. Bu sırada iki melek gelerek onu oturturlar ve:

“- Rabbin kim?” diye sorarlar. O:

“- Rabbim Allah’tır”, der. Melekler:

“- Dinin ne?” diye sorarlar. Ölü:

“- Dinim İslam’dır”, der. Melekler:

“- İçinizden gönderilen şu adam kimdir?” diye sorarlar. Ölü:

“- O, Allah’ın Rasûlüdür”, der. Melekler:

“- Nereden biliyorsun?” diye sorarlar. Ölü:

“- Allah’ın kitabını okudum, ona iman ettim ve tasdik ettim” der.

Bunun üzerine bu kişi götürülür, Cehennemdeki evi gösterilir. Ve bu senin ateşteki evindir. Lakin Allah seni korudu, sana merhamet etti. Buna karşılık sana Cennetteki bir ev verdi, denir. Ölü: Beni bırakın ben aileme gideyim, onlara bu müjdeyi vereyim, der. Ona: Sakin ol! (yerinde kal), denilir.

Kâfir kabrine konulduğu vakit melek gelir, yaptıkları ile onu ihtar ederek ona şöyle der:

“- Kime ibadet ediyordun?” Kâfir:

⁹ TDV İslam Ansiklopedisi, C.24, shf. 38

¹⁰ İbrahim, 14/27

¹¹ Buhârî, Cenâiz 87, Müslim, Cennet 73

“- *Bilmiyorum*”, der. Ona:

“- *Dünyada ne okudun, ne de bildin*” denir. Ona:

“- *Dünyada iken Peygamber hakkında ne diyordun?*” denir. O inkârcı:

“- *İnsanların dediğini derdim (inanmazdım)*” der.

Bunun üzerine melek onun alnının ortasına demirden bir balyozla vurur. O, öyle bir çığlık atar ki, onun çığlığını insanlarla cinlerden başka bütün mahlûkat duyar.”¹²

Rasûlullah (sav) bir ölü defnedildikten sonra kabri başında durmuş ve şöyle buyurmuştur: “*Kardeşinizin başışlanmasını isteyiniz ve Allah’tan ona başarılar dileyiniz. Çünkü o şu anda sorgulanmaktadır.*”¹³

NİMET:

Dünyada mü’min olarak yaşamış ve bu iman üzere ölmüş olan mü’minlere Allah Teâlâ, Münker ve Nekir meleklerinin sorduğu soruların cevabını ilham eder ve onlar sual meleklerinin heybetinden hiç korkmadan sorulan sorulara kolaylıkla cevap verirler. O andan itibaren kendileri için kabirleri genişletilir ve aydınlatılır. Kabirlerinden Cenneti, Cennette girecekleri yerleri seyrederek. Bu şekilde nimet ve mutluluk içinde kıyamet vaktinin gelmesi ve Cennetteki makamlarına kavuşma arzusu ile beklerler.¹⁴

Rasûlullah (sav) şöyle buyurmuştur: “*Mü’minler, kabir hayatı boyunca nimetler içinde rahat bir şekilde yaşarlar.*” Yine Rasûlullah (sav) şöyle buyurmuştur: “*Aziz ve celil olan Allah: Ben sâlih kullarıma hiçbir gözün görmediği, kulağın işitmediği ve insan kalbinden geçmeyen şeyler hazırladım*”, buyurdu.

Allah’ın Kitabı’nda bunun şâhidi:

فَلَا تَعْلَمُ نَفْسٌ مَّا أُخْفِيَ لَهُمْ مِّن قُرَّةِ أَعْيُنٍ جَزَاءً بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ

“*Yaptıklarına karşılık olarak, onlar için ne mutluluklar saklandığını hiç kimse bilemez.*”¹⁵

ayetidir.¹⁶

İmam Kurtubi’nin beyanına göre; mü’minlerin ruhları bazen gökte bazen de mezarların çevresinde bulunur. Fakat Cennette olmazlar. Şehidlerin ruhlarının ise, ölümü müteakip rızıklandıkları ve Cennette oldukları Kitap ve Sünnet ile sabittir.¹⁷ Nitekim Rasûlullah (sav): “*Mü’minin ruhu, kendisinin dirileceği gün cesedine dönünceye kadar Cennet ağaçlarından rızıklanan bir kuştur.*”¹⁸ buyurmuştur.

AZAP:

Dünya hayatında iman etme şerefine erememiş, küfür ve isyan üzere yaşamış ve öylece ölmüş olan; kâfir, müşrik ve münafıklar kabirde sual meleklerinin heybetinden dehşete düşerler ve

¹² Fethu’l-Bârî, Terc. C.3, sh.477-479; Ebû Dâvûd, Sünnet, 27; Müsned-Ahmed b. Hanbel, Terc. C.6,sh.601

¹³ Ebû Dâvûd, Cenâiz 69

¹⁴ İslam’da İnanç, İbadet ve Günlük Yaşayış Ansiklopedisi, C.2, sh.1033

¹⁵ Secde, 32/17

¹⁶ Müslim, Cennet 1

¹⁷ Sünen-i İbn Mâce Tercemesi ve Şerhi, Haydar Hatiboğlu, C.10, sh.558

¹⁸ İbn Mâce, Zühd, 32

sorularına doğru cevap veremezler. Böylece onlar için azap ve ceza başlar. Kabir, kendilerini, kaburgaları birbirine geçiyormuşçasına sıkır, kuvvetli darbelere maruz kalarak çok şiddetli bir azaba çarptırılırlar. Bunlara da Cehennem kapıları açılır; Cehennem ve azap gösterilir. Bu işlem sabah akşam tekrar edilir. Bunlar Cehennemdeki yerleri kendilerine gösterildikçe kıyametin kopmamasını arzu ederler. Çünkü Cehennem azabı, kabir azabından daha çok şiddetlidir.¹⁹ Kâfir, müşrik ve münafıklar kabir hayatı boyunca azap çekerler.

Peygamberimiz (sav):

إِذَا مَاتَ أَحَدُكُمْ عُرِضَ عَلَيْهِ مَقْعَدُهُ بِالْغَدَاةِ وَالْعَشِيِّ، إِنْ كَانَ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ فَمِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ، وَإِنْ كَانَ مِنْ أَهْلِ النَّارِ فَمِنْ أَهْلِ النَّارِ قِيلَ: هَذَا مَقْعَدُكَ حَتَّى يَبْعَثَكَ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ.

“Sizden biri ölünce, kendisine akşam ve sabah (Cennet veya Cehennemdeki) yeri arz edilir. Cennet ehlinde ise, (yeri) Cennet ehlinin (yeridir), ateş ehlinde ise (yeri) ateş ehlinin (yeridir). Kendisine: Allah seni kıyamet günü diriltinceye kadar senin yerin işte budur! denilir.”²⁰ buyurmuştur.

Diğer bir hadiste ise şöyle buyurulmaktadır:

الْقَبْرِ رَوْضَةً مِنْ رِيَاضِ الْجَنَّةِ، أَوْ حُفْرَةً مِنْ حُفْرِ النَّيِّرَانِ

“Kabir ya Cennet bahçelerinden bir bahçedir veya Cehennem çukurlarından bir çukurdur.”²¹

Alınacak Dersler:

1. Kabir, iman edip salih amel işleyenler için dünyadan daha güzel olan Âhret âleminin müjde kapısıdır.
2. Kabir, âhirete iman eden, fakat nefsinin ve kötü arzularının esiri olanlara, yalnız kalacakları bir hapisane kapısıdır. Âhirete inanmayan inkârcılar için ise, ebedi bir idam kapısıdır.
3. Münker ve Nekir’in sorularına doğru cevap veren müminlerin kabirleri genişletilir, aydınlatılır, Cennet bahçelerinden bir bahçe haline getirilir ve sabah akşam Cennetteki yerleri gösterilir. Mümin, Dünyada iken bu nimetlere hazırlık yapmalıdır.

Not: Bu hafta;

1. Amellerimizi gözden geçirelim, kabre ne kadar hazırlık yaptığımızın muhasebesini yapalım.
2. Peygamberimiz (sav)’in, *“Kabir ya Cennet bahçelerinden bir bahçedir veya Cehennem çukurlarından bir çukurdur.”* hadisini tekrar bir daha düşünelim.

¹⁹ İslam’da İnanç, İbadet ve Günlük Yaşayış Ansiklopedisi, C.2, sh.1033; DİB Dinî Kavramlar Sözlüğü, sh.352

²⁰ Buhârî, Cenaiz 90, Bed’ül-Halk 8, Rikak 42; Müslim, Cennet 65; Muvatta, Cenaiz 47; Tirmizî, Cenaiz 70; Nesâî, Cenaiz 116

²¹ Tirmizî, Kıyâmet 26